

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 8. jula 2022 godine
Br.ref.: RK 2021/22

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI138/21

Podnosilac

Tomorr Bedra i Jusuf Bedra

**Ocena ustavnosti
presude Vrhovnog suda Kosova
Rev. br. 337/2020 od 2. novembra 2020. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev su podneli Tomorr Bedra i Jusuf Bedra, sa prebivalištem u opštini Đakovica (u daljem tekstu: podnosioci zahteva).

Osporena odluka

2. Podnosioci zahteva osporavaju presudu [Rev. br. 337/2020] od 2. novembra 2021. godine Vrhovnog suda Kosova (u daljem tekstu: Vrhovni sud) u vezi sa presudom [Ac. br. 2329/16] od 12. februara 2020. godine Apelacionog suda Kosova (u daljem tekstu: Apelacioni sud) i presudom [C. br. 2460/02] od 10. februara 2016. godine Osnovnog suda u Đakovici (u daljem tekstu: Osnovni sud).
3. Podnosioci zahteva su osporenu presudu primili 20. marta 2021. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene odluke, kojom se navodi da su podnosiocima zahteva povređena osnovna prava i slobode zagarantovane članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i članom 46. [Zaštita imovine] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav).

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na stavu 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), članovima 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

6. Dana 20. jula 2021. godine, podnosioci zahteva su preko pošte podneli zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
7. Dana 3. avgusta 2021. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Remziju Istrefi-Peci za sudiju izvestioca. Istog dana, predsednica je imenovala Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Selvete Gërxhaliu-Krasniqi (predsedavajuća), Safet Hoxha i Radomir Laban.
8. Dana 18. avgusta 2021. godine, Sud je obavestio podnosiocima o registraciji zahteva i tražio od njih da u roku od 15 (petnaest) dana dopune dosije.
9. Dana 18. avgusta 2021. godine, Sud je obavestio Vrhovni sud o registraciji zahteva i dostavio im kopiju zahteva.
10. Dana 18. avgusta 2021. godine, Sud je obavestio Osnovni sud u Đakovici (u daljem tekstu: Osnovni sud) o registraciji zahteva i tražio od njih da prilože priznanicu koja dokazuje datum prijema osporene odluke od strane podnosilaca zahteva.
11. Dana 1. septembra 2021. godine, Osnovni sud je podneo Sudu priznanicu na osnovu koje ne može da se identifikuje datum prijema osporene odluke od strane podnosilaca zahteva.
12. Dana 5. aprila 2022. godine, Sud je ponovio zahtev Osnovnom sudu u vezi sa dokazom kada su podnosioci zahteva primili osporenu odluku i tražio pun dosije predmeta.
13. Dana 8. aprila 2022. godine, Osnovni sud je podneo priznanicu koja dokazuje da su podnosioci zahteva osporenu presudu primili 20. marta 2021. godine.

14. Dana 15. aprila 2022. godine, Osnovni sud je podneo Sudu kompletni dosije predmeta.
15. Dana 22. jun 2022. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

16. Iz spisa predmeta proizilazi da su 11. oktobra 1976. godine parcele S.B.-a (oca podnosioca zahteva), odnosno parcele [br. 5501/12] i [br. 5501/13], eksproprisane od strane opštine Đakovica prema rešenju [03-465-60/76] „za potrebe urbanog uređenja zemljišta u kompleksu Orize u Đakovici“. U tački 4 rešenja je navedeno da će se naknada za eksproprisano nepokretnost regulisati nakon što rešenje postane pravosnažno.
17. Dana 25. oktobra 1976. godine, u spisima predmeta je navedeno da je između oca podnosioca zahteva S.B. i opštine Đakovica postignut sporazum za nadoknadu eksproprisane imovine u iznosu od 21.641,00 dinara, koji će se isplatiti u roku od 15 dana.
18. Dana 26. novembra 1976. godine, bivši SIZ za stambeno-komunalne delatnosti je čekom [br. 0447772] isplatio bivšem vlasniku iznos od 21.641,00 dinara. Na osnovu izvoda računa S.B.-a, takođe se primećuje da je 26. oktobra 1976. godine napred navedeni podigao finansijska sredstva na ime naknade u gore navedenom iznosu prema pomenutom čeku i na osnovu izvoda računa rashoda SIZ-a za stambeno-komunalne delatnosti za 1976. godinu primećuje se da je S.B.-u isplaćen iznos od 21.641,00 dinara za eksproprisano zemljište u Orizeu.
19. Dana 3. novembra 1976. godine, pravna radnja promene vlasnika imovine je izvršena i u katastarskim knjigama Opštinske direkcije za geodeziju.
20. Dana 3. oktobra 2002. godine, podnosioci zahteva, smatrajući da vlasniku nepokretnosti, odnosno njihovom ocu, tužena (opština Đakovica) nije nadoknadila nepokretnosti, oni su, zajedno sa H.B. (majkom podnosioca zahteva) u Opštinski sud u Đakovici podneli tužbu, kojom su tražili da se (I) obaveže tužena, opština Đakovica, da tužiocima H.B.-u, Tomorru i Isufu Bedri prizna pravo svojine i vrati u posed svakom po 1/3 idealnog dela u eksproprisanim parcelama [br. 5501/12] i [br. 5501/13] sada prema novim evidencijama [UL-70705028-01297] u površini od 440 m², odnosno [UL-70705028-000856] u površini od 907 m² ZK Đakovica van grada (Orize) ili da bar tužioce nadoknadi drugom nepokretnošću (opštinskom imovinom) iste površine, u istoj zoni i istih karakteristika-elemenata, a sve to u roku od 15 dana nakon pravosnažnosti presude i pod pretnjom prinudnog izvršenja. U nemogućnosti da nadoknadi ovaj zahtev, tada, kao alternativni zahtev, tužioci pristaju da se: (II) obaveže tužena, opština Đakovica, da tužiocima H.B.-u, Isufu i Tomorru Bedri, svi iz Đakovice, na ime naknade za eksproprisane nepokretnosti za parcele iz tačke 1 izreke, izvrši naknadu u novcu u iznosu od 134.700 € (sto trideset četiri hiljade sedamsto evra), računajući i zakonsku kamatu od dana veštačenja, tj. od 30. oktobra 2015. godine, do konačne isplate, kao i da nadoknadi troškove postupka, sve u roku od 15 dana nakon pravosnažnosti ove presude i pod pretnjom prinudnog izvršenja.
21. Dana 5. aprila 2005. godine, Opštinski sud u Đakovici je, rešenjem [Civ. br. 2460/2002], obustavio postupak u ovoj pravnoj stvari počev od 5. aprila 2005. godine, pošto podnosioci zahteva nisu bili prisutni na glavnoj raspravi.

22. Iz spisa predmeta proizilazi da su 12. jula 2005. godine podnosioci zahteva podneli zahtev za nastavak postupka, u kom slučaju je Opštinski sud nastavio sa glavnom raspravom 28. oktobra 2005. godine.

23. Dana 10. februara 2016. godine, Osnovni sud je, presudom [C. br. 2460/02], odbio, kao neosnovan, tužbeni zahtev podnosilaca. U obrazloženju presude, Osnovni sud je istakao sledeće:

“Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, proizilazi da je upravni postupak u vezi sa eksproprijacijom pravno okončan. Predak tužilaca je pristao na eksproprijaciju njegovih nepokretnosti i postignut je sporazum oko isplate naknade. Rešenje o eksproprijaciji je postalo pravosnažno. Sredstva za naknadu eksproprijsane nepokretnosti su obezbeđena i povučena od strane pretka tužilaca prema gore navedenom čeku od 26. oktobra 1976. godine prema Sporazumu od 25. oktobra 1976. godine i naknada za nepokretnosti dobija dejstvo izvršnog naslova. Usledile su imovinsko katastarske promene na zahtev SO Đakovica, Sekretarijata za privredu i finansije, sa brojem 03-465-60/1976 od 3. novembra 1976. godine, gde je priloženo rešenje sa brojem 03-465-60/1976 od 11. oktobra 1976. godine, važeće od januara 1977. godine nakon što je rešenje postalo pravosnažno. Ove činjenice su potvrdili i procesuirani svedoci da su sredstva za eksproprijaciju bila u utvrđenom iznosu, da je postojao ček za isplatu i po postupku nakon izvršenih isplata rešenje je postalo pravosnažno i sve to dokazuje da je upravni postupak pravno okončan u skladu sa članom 14 stav 1 tačka 2 Zakona o eksproprijaciji („Službeni list SAPK-a“ br. 21/78), kojim je propisano da se eksproprijacija može izvršiti nakon obezbeđivanja finansijskih sredstava, odnosno izvršene uplate”.

24. Dana 16. maja 2016. godine, podnosioci zahteva su izjavili žalbu protiv gore navedene presude Osnovnog suda, zbog: (i) nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja; (ii) bitne povrede odredaba parničnog postupka i (iii) pogrešne primene materijalnog prava.

25. Dana 12. februara 2020. godine, Apelacioni sud je, presudom [Ac. br. 2329/2016], odbio, kao neosnovanu, žalbu podnosilaca zahteva, a potvrdio presudu [C. br. 2460/02] od 20. februara 2016. godine Osnovnog suda. U obrazloženju presude, Apelacioni sud je istakao sledeće:

“Iz spisa predmeta se jasno potvrđuju činjenice da su pretku tužilaca radi ispunjenja opšteg interesa eksproprijsane sporne parcele pravosnažnom odlukom od 11.10.1976. godine i da je bivšem vlasniku ovih parcela, S.B.-u, prema Sporazumu od 25.10.1976. godine priznata naknada za eksproprijsane nepokretnosti u iznosu ondašnjih 21.641,00 dinara u roku od 15 dana, te u tom pogledu, navodi ili prigovori da li je ostvaren taj Sporazum od 25.10.1976. godine u vidu čeka ili u drugim oblicima plaćanja nemaju nikakvog značaja u odnosu na dokaznu moć koju predstavlja Sporazum o naknadi eksproprijsane nepokretnosti bivšem vlasniku i sama naknada, stoga, u vezi s tim, veće je utvrdilo da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je utvrdio da je tužbeni zahtev tužilaca morao da se odbije, kao neosnovan”.

26. Neutvrđenog datuma, podnosioci su podneli zahtev za reviziju protiv presude Apelacionog suda, zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka, sa predlogom da se gore navedena presuda ukine i predmet vrati prvostepenom sudu i drugom sudiji na presuđivanje.

27. Dana 2. novembra 2020. godine, Vrhovni sud je, presudom [Rev. br. 337/2020], odbio, kao neosnovanu, reviziju podnosioca podnetu protiv presude [Ac. br. 2329/2016] od 12. februara 2020. godine Apelacionog suda. U obrazloženju presude, Vrhovni sud je istakao sledeće:

“Iz spisa predmeta proizilazi da je prvostepeni sud, nakon izvođenja dokaza, pouzdano utvrdio da je upravni postupak u vezi sa eksproprijacijom dve gore navedene parcele br. 5501/12 i br. 5501/13 pretka tužilaca, pravno okončan. Predak tužilaca se složio sa eksproprijacijom ovih parcela i postignut je Sporazum o isplati naknade. Rešenje o eksproprijaciji je postalo pravosnažno. Sredstva za naknadu eksproprijisanih parcela su obezbeđena i tužilac je povukao sredstva prema čeku od 26. oktobra 1976. godine i na osnovu Sporazuma od 25. oktobra 1976. godine naknada za nepokretnosti dobija dejstvo izvršnog naslova. Usledile su imovinsko katastarske promene na zahtev Skupštine opštine Đakovica - Sekretarijata za privredu i finansije, sa brojem 03-465-60/1976 od 3. novembra 1976. godine, gde je priloženo rešenje sa brojem 03-465-60/1976 od 11. oktobra 1976. godine, važeće od 1. januara 1977. godine nakon što je rešenje postalo pravosnažno. Iste činjenice su potvrdili i svedoci da su sredstva za eksproprijaciju bila u utvrđenom iznosu, da je postojao ček za isplatu i po postupku nakon izvršenih isplata rešenje je postalo pravosnažno i sve to dokazuje da je upravni postupak pravično okončan i u skladu sa članom 14 stav 1 tačka 2 Zakona o eksproprijaciji („Službeni list SAPK-a“ br. 21/78), kojim je propisano da se eksproprijacija može izvršiti nakon obezbeđivanja finansijskih sredstava, odnosno izvršene uplate”.

Navodi podnosioca zahteva

28. Podnosioci zahteva navode da je osporena odluka doneta kršeći njihova osnovna prava i slobode propisane članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i članom 46. [Zaštita imovine] Ustava.
29. Podnosioci zahteva ističu da, što se tiče navoda o povredi prava svojine, država ima pravo da vrši eksproprijaciju, međutim, kao što je propisano i Ustavom, nakon svake eksproprijacije treba da sledi naknada u stvarnoj vrednosti. Podnosioci zahteva navode da je „*njihovom ocu ponuđena vrednost, međutim ta naknada nikada nije izvršna*“. Shodno tome, oni navode da je povređen član 46. Ustava, jer su uskraćeni nepokretnosti bez ikakve naknade i da redovni sudovi to nisu obrazložili.
30. Što se tiče navoda o povredi člana 31. Ustava, isti se odnosi na navod o povredi člana 46. Ustava, u smislu da su podnosioci zahteva podneli tužbu za naknadu, odnosno za utvrđivanje svojine na osnovu apsolutne ništavosti, međutim redovni sudovi se nisu bavili tim navodima i nisu *dovoljno obrazložili nijedan navod*. Shodno tome, prema podnosiocima zahteva, njima je odbijena sudska zaštita, bez davanja dovoljnog obrazloženja.
31. Podnosioci zahteva na kraju traže od Suda da *“ukine sve ranije presude, a posebno presudu Vrhovnog suda i Apelacionog suda, tako da se stvar vrati na preispitivanje, a zašto ne i na nultu tačku”*.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Ustav Republike Kosovo

Član 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

1. *Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*
2. *Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.*
3. *Suđenje je javno, osim u slučajevima kada sud, iz posebnih razloga, smatra da je isključivanje štampe ili javnosti, u korist pravde, ako bi njihovo prisustvo moglo naškoditi javnom redu ili nacionalnoj sigurnosti, interesima maloletnika, ili zaštiti privatnog života stranaka u postupku, na zakonom propisan način.*

[...]

Član 46 **[Zaštita imovine]**

1. *Garantuje se pravo na imovinu.*
2. *Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.*
3. *Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se eksproprijira.*
4. *O sporovima koje uzrokuje neko delo Republike Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo, a koji se smatraju eksproprijacijom, odlučuje nadležni sud.*
5. *Intelektualno pravo je zaštićeno zakonom.*

Ocena prihvatljivosti zahteva

32. *Sud prvo razmatra da li su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovníkom.*
33. *U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1 i 7, člana 113. Ustava, koji propisuju:*

“(1) Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

(7) Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.
34. *Sud se dalje takođe poziva na uslove prihvatljivosti, kao što su propisani u Zakonu. U tom smislu, Sud se poziva na članove 47. (Individualni zahtevi), 48. (Tačnost podneska) i 49. (Rokovi) Zakona, koji propisuju:*

Član 47
(Individualni zahtevi)

*“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ”.
[...]*

Član 48
(Tačnost podneska)

“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

Član 49
(Rokovi)

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku ...”.

35. Što se tiče ispunjenja ovih uslova, Sud smatra da su podnosioci zahteva ovlašćene strane koje osporavaju akt javnog organa, odnosno presudu [Rev. br. 337/2020] od 2. novembra 2020. godine Vrhovnog suda, nakon što su iscrpeli sva pravna sredstva propisana zakonom. Podnosioci zahteva su takođe naglasili osnovna prava i slobode za koje navode da su im povređene u skladu sa zahtevima člana 48. Zakona i podneli su zahtev u skladu sa rokovima propisanim u članu 49. Zakona.

36. Pored toga, Sud razmatra da li su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti propisane u pravilu 39 (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovnika. Pravilo 39 (2) Poslovnika propisuje uslove na osnovu kojih Sud može da razmotri zahtev, uključujući i uslov da zahtev ne bude očigledno neosnovan. Pravilo 39 (2) posebno propisuje:

“Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju”.

37. Gore navedeno pravilo, na osnovu sudske prakse ESLJP-a i Suda, omogućava poslednje navedenom da proglasi zahteve neprihvatljivim iz razloga koji se odnose na meritum slučaja. Tačnije, na osnovu ovog pravila, Sud može da proglasi zahtev neprihvatljivim na osnovu i nakon ocene njegovog merituma, odnosno ako isti oceni da je sadržaj zahteva očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39 Poslovnika (vidi, slučaj: KIO4/21, podnositeljka zahteva: *Nexhmije Makolli*, rešenje o neprihvatljivosti od 12. maja 2021. godine, stav 26 vidi, takođe, slučaj: KI175/20, podnosilac zahteva: *Kosovska agencija za privatizaciju*, rešenje o neprihvatljivosti od 27. aprila 2021. godine, stav 37).

38. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao „očigledno neosnovan“ u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. S tim u vezi, tačnije je nazivati ih „očigledno neosnovanim navodima“. Poslednje navedeni se, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi „četvrtog stepena“; (ii) navodi kategorisani „odsustvom očigledne ili evidentne povrede“; (iii) navodi koji su „nepotkrepljeni ili neobrazloženi“; i na kraju, (iv) „konfuzni i nejasni“ navodi (vidi, tačnije, koncept neprihvatljivosti na osnovu zahteva ocenjenog kao „očigledno neosnovan“, i specifičnosti gore navedene četiri kategorije navoda kvalifikovani kao „očigledno neosnovani“, Praktični vodič ESLJP-a o kriterijumima prihvatljivosti od 1. februara 2022. godine; deo III. Neprihvatljivost zasnovana na

meritumu; A. Očigledno neosnovani zahtevi, stavovi 283 do 312, vidi i slučaj: KIO4/21, gore citiran, stav 27 i slučaj: KI175/20, gore citiran, stav 38).

39. U tom smislu, kao i u nastavku, kako bi ocenio prihvatljivost zahteva, odnosno u okolnostima ovog slučaja kako bi ocenio da li je zahtev očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, Sud će prvo podsetiti na sustinu slučaja sadržanu u ovom zahtevu i na relevantne navode podnosioca zahteva, pri čijoj će oceni, Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojima je, prema članu 53. [Tumačenje odredaba ljudskih prava] Ustava, obavezan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovana Ustavom (vidi, slučaj: KIO4/21, gore citiran, stav 28).
40. U smislu ove normativne pozadine, Sud primećuje da se bitno pitanje u okolnostima ovog slučaja odnosi na navod podnosioca zahteva da Vrhovni sud *nije obrazložio odluku*, navodeći da njihovom pokojnom ocu nije isplaćen iznos utvrđen u odluci o eksproprijaciji. Dakle, podnosioci zahteva, smatrajući da njihov otac nije dobio naknadu u vezi sa eksproprijacijom nepokretnosti, podneli su tužbu protiv opštine Đakovica gde su tražili od tužene da: se podnosiocima zahteva prizna pravo svojine i vrate u posed eksproprijisane parcele ili da se nadoknade drugim nepokretnostima (opštinskom imovinom) iste površine. Nakon odbijanja tužbenog zahteva od strane Osnovnog suda, usledilo je odbijanje žalbe podnosioca zahteva od strane Apelacionog suda, kao neosnovane. Konačno, Vrhovni sud je odbio zahtev za reviziju podnosioca zahteva, kao neosnovan.
41. Sud još jednom podseća da podnosioci zahteva navode da im je Vrhovni sud svojom presudom povredio prava zagarantovana članovima 31. i 46. Ustava. Sud primećuje da su podnosioci zahteva u suštini argumentovali i konstruisali svoj zahtev u smislu prava na obrazloženu sudsku odluku, jer navode da njihov otac nije dobio naknadu za eksproprijisanu nepokretnost. Sud će zatim razmatrati navode podnosioca zahteva u vezi sa pitanjem *plaćanja ili neplaćanja* naknade za imovinu koju je eksproprijisala opština Đakovica.

Što se tiče prava na obrazloženu odluku, odnosno povredu člana 31 u vezi sa članom 46. Ustava

i. Opšta načela

42. Kada je reč o pravu na obrazloženu sudsku odluku zagarantovanom članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, Sud pre svega naglašava da on već ima konsolidovanu sudsku praksu. Ova praksa je izgrađena zasnovano na sudskoj praksi ESLJP-a, uključujući, ali ne ograničavajući se na predmete *Hadjianastassiou protiv Grčke*, br. 12945/87, presuda od 16. decembra 1992. godine; *Van de Hurk protiv Holandije*, br. 16034/90, presuda od 19. aprila 1994. godine; *Hiro Balani protiv Španije*, br. 18064/91, presuda od 9. decembra 1994. godine; *Higgins i drugi protiv Francuske*, br. 20124/92, presuda od 19. februara 1998. godine; *Garcia Ruiz protiv Španije*, br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine; *Hirvisaari protiv Finske*, br. 49684/99, presuda od 27. septembra 2001. godine; *Suominen protiv Finske*, br. 37801/97, presuda od 1. jula 2003. godine; *Buzescu protiv Rumunije*, br. 61302/00, presuda od 24. maja 2005. godine; *Pronina protiv Ukrajine*, br. 63566/00, presuda od 18. jula 2006. godine; i *Tatishvili protiv Rusije*, br. 1509/02, presuda od 22. februara 2007. godine. Pored toga, osnovni principi koji se odnose na pravo na obrazloženu sudsku odluku razrađeni su i u slučajevima ovog Suda, uključujući, ali ne ograničavajući se na slučajeve KI22/16, podnosilac zahteva: *Naser Husaj*, presuda od 9. juna 2017. godine; KI97/16, podnosilac zahteva: *IKK Classic*, presuda od 9. januara 2018. godine; KI143/16, podnosilac zahteva: *Muharrem Blaku i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti od 13. juna 2018. godine; KI87/18, podnosilac zahteva: *IF*

Skadiforsikring, presuda od 27. februara 2019. godine, i KI24/17, podnosilac zahteva: *Bedri Salihu*, presuda od 27. maja 2019. godine, KI35/18, podnosilac zahteva: „*Bayerische Versicherungsverband*“, presuda od 11. decembra 2019. godine, KI230/19, podnosilac zahteva: *Albert Rakipi*, presuda od 9. decembra 2020. godine, stav 135).

43. U principu, Sud ističe da garancije sadržane u članu 6. EKLJP-a uključuju obavezu sudova da osiguraju obrazloženje za svoje odluke (vidi, slučaj ESLJP-a: *H. protiv Belgije*, br. 8950/80, presuda od 30. novembra 1987. godine, stav 53; vidi i slučaj Suda: KI230/19, podnosilac zahteva: *Albert Rakipi*, gore citiran, stav 139 i slučaj KI87/18, podnosilac zahteva: *IF Skadiforsikring*, stav 44).
44. Sud takođe naglašava da na osnovu njegove sudske prakse, prilikom ocene načela koje se odnosi na pravilno sprovođenje pravde, odluke sudova moraju sadržavati obrazloženje na kojem se zasnivaju prilikom ocenjivanja i odlučivanja. Stepenu u kojem se primenjuje ova obaveza navođenja razloga može varirati u zavisnosti od prirode odluke i mora se odrediti u smislu okolnosti konkretnog slučaja. Suštinski argumenti podnosioca zahteva su ti na koje se mora odgovoriti, a navedeni razlozi moraju biti zasnovani na važećem zakonu (vidi, slično, predmete ESLJP-a: *Garcia Ruiz protiv Španije*, gore citiran, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 29; *Hiro Balani protiv Španije*, gore citiran, stav 27; i *Higgins i drugi protiv Francuske*, stav 42, vidi, takođe, slučaj Suda KI97/16, podnosilac zahteva: *IKK Classic*, citiran u tekstu iznad, stav 48; i slučaj KI87/18, podnosilac zahteva: *IF Skadeforsikring*, citiran u tekstu iznad, stav 48). Iako ne zahteva da se detaljno odgovori na svaku žalbu koju predoči podnosilac zahteva, ta obaveza ipak podrazumeva da strane u sudskom postupku mogu očekivati konkretan i izričit odgovor na one svoje navode koji su odlučujući za ishod sprovedenog postupka (vidi, predmet: *Morerira Ferreira protiv Portugalije*, presuda od 5. jula 2011. godine, stav 84 i sve tu korišćene reference; vidi i slučaj Suda: KI230/19, podnosilac zahteva: *Albert Rakipi*, presuda od 9. decembra 2020. godine, stav 137).
45. Pored toga, Sud se poziva i na svoju sudsku praksu gde ocenjuje da obrazloženje odluke treba da istakne odnos između nalaza o meritumu i ispitivanja dokaza s jedne strane i pravnih zaključaka suda s druge strane. Presudom suda biće povređeno ustavno načelo zabrane samovolje u odlučivanju, ako dato obrazloženje ne sadrži utvrđene činjenice, zakonske odredbe i logičan odnos među njima (vidi, slučajeve Ustavnog suda: KI72/12, podnosioci zahteva: *Veton Berisha i Ilfete Haziri*, presuda od 17. decembra 2012. godine, stav 61; br. KI135/14, podnosilac zahteva: *IKK Classic*, presuda od 9. februara 2016. godine, stav 58, i KI96/16 podnosilac zahteva: *IKK Classic*, presuda od 8. decembra 2017. godine, vidi i slučajeve Suda: KI87/18 podnosilac zahteva: *IF Skadeforsikring*, presuda od 27. februara 2019. godine, stav 44; KI138/19 podnosilac zahteva: *Ibish Raci*, gore citiran, stav 45; i slučaj: KI230/19, podnosilac zahteva: *Albert Rakipi*, presuda od 9. decembra 2020. godine, stav 138).

ii. Primena opštih načela u okolnostima konkretnog slučaja

46. U ovom kontekstu, Sud primećuje da se u okolnostima ovog slučaja, suštinsko pitanje odnosi na pitanje *plaćanja ili neplaćanja* naknade za imovinu koju je eksproprialala opština Đakovica.
47. Što se tiče gore navedenog pitanja, Sud će nastaviti da se poziva na relevantne delove presuda redovnih sudova, koje se odnose na navode podnosioca zahteva.
48. Sud se prvo poziva na presudu Osnovnog suda, gde se obrazložilo na sledeći način:

“Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, proizilazi da je upravni postupak u vezi sa eksproprijacijom pravno okončan. Predak tužilaca je pristao na eksproprijaciju njegovih nepokretnosti i postignut je sporazum oko isplate naknade. Rešenje o eksproprijaciji je postalo pravosnažno. Sredstva za naknadu ekspropriisane nepokretnosti su obezbeđena i povučena od strane pretka tužilaca prema gore navedenom čeku od 26. oktobra 1976. godine prema Sporazumu od 25. oktobra 1976. godine i naknada za nepokretnosti dobija dejstvo izvršnog naslova. Usledile su imovinsko katastarske promene na zahtev SO Đakovica, Sekretarijata za privredu i finansije, sa brojem 03-465-60/1976 od 3. novembra 1976. godine, gde je priloženo rešenje sa brojem 03-465-60/1976 od 11. oktobra 1976. godine, važeće od januara 1977. godine nakon što je rešenje postalo pravosnažno. Ove činjenice su potvrdili i procesuirani svedoci da su sredstva za eksproprijaciju bila u utvrđenom iznosu, da je postojao ček za isplatu i po postupku nakon izvršenih isplata rešenje je postalo pravosnažno i sve to dokazuje da je upravni postupak pravno okončan u skladu sa članom 14 stav 1 tačka 2 Zakona o eksproprijaciji („Službeni list SAPK-a“ br. 21/78), kojim je propisano da se eksproprijacija može izvršiti nakon obezbeđivanja finansijskih sredstava, odnosno izvršene uplate”.

49. Sud se dalje poziva na presudu Apelacionog suda, kojom se suštinski navod podnosioca zahteva o neplaćanju naknade za ekspropriisanu imovinu obrazložio na sledeći način:

“Iz spisa predmeta se jasno potvrđuju činjenice da su pretku tužilaca radi ispunjenja opšteg interesa ekspropriisane sporne parcele pravosnažnom odlukom od 11.10.1976. godine i da je bivšem vlasniku ovih parcela, S.B.-u, prema Sporazumu od 25.10.1976. godine priznata naknada za ekspropriisane nepokretnosti u iznosu ondašnjih 21.641,00 dinara u roku od 15 dana, te u tom pogledu, navodi ili prigovori da li je ostvaren taj Sporazum od 25.10.1976. godine u vidu čeka ili u drugim oblicima plaćanja nemaju nikakvog značaja u odnosu na dokaznu moć koju predstavlja Sporazum o naknadi ekspropriisane nepokretnosti bivšem vlasniku i sama naknada, stoga, u vezi s tim, veće je utvrdilo da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je utvrdio da je tužbeni zahtev tužilaca morao da se odbije, kao neosnovan”.

50. Sud takođe primećuje da je i Vrhovni sud dao svoje obrazloženje, gde je između ostalog obrazložio:

“Iz spisa predmeta proizilazi da je prvostepeni sud, nakon izvođenja dokaza, pouzdano utvrdio da je upravni postupak u vezi sa eksproprijacijom dve gore navedene parcele br. 5501/12 i br. 5501/13 pretka tužilaca, pravno okončan. Predak tužilaca se složio sa eksproprijacijom ovih parcela i postignut je Sporazum o isplati naknade. Rešenje o eksproprijaciji je postalo pravosnažno. Sredstva za naknadu ekspropriisanih parcela su obezbeđena i tužilac je povukao sredstva prema čeku od 26. oktobra 1976. godine i na osnovu Sporazuma od 25. oktobra 1976. godine naknada za nepokretnosti dobija dejstvo izvršnog naslova. Usledile su imovinsko katastarske promene na zahtev Skupštine opštine Đakovica - Sekretarijata za privredu i finansije, sa brojem 03-465-60/1976 od 3. novembra 1976. godine, gde je priloženo rešenje sa brojem 03-465-60/1976 od 11. oktobra 1976. godine, važeće od 1. januara 1977. godine nakon što je rešenje postalo pravosnažno. Iste činjenice su potvrdili i svedoci da su sredstva za eksproprijaciju bila u utvrđenom iznosu, da je postojao ček za isplatu i po postupku nakon izvršenih isplata rešenje je postalo pravosnažno i sve to dokazuje da je upravni postupak pravično okončan i u skladu sa članom 14 stav 1 tačka 2 Zakona o eksproprijaciji („Službeni list SAPK-a“ br. 21/78), kojim je propisano da

se eksproprijacija može izvršiti nakon obezbeđivanja finansijskih sredstava, odnosno izvršene uplate”.

51. Na osnovu gore navedenog, Sud smatra da su redovni sudovi razmatrali i odgovorili na sve relevantne navode podnosioca zahteva iznete u tužbi, žalbi i reviziji u vezi sa pitanjem neplaćanja naknade za eksproprijisanu imovinu, ocenjujući da su sudovi imali dovoljno i ubedljivih dokaza koji potkrepljuju njihov zaključak u vezi sa odlučivanjem u slučaju podnosioca zahteva.
52. Sud podseća da je Vrhovni sud, ocenjujući navode iznete u reviziji od strane podnosioca zahteva i nalaze Apelacionog suda i Osnovnog suda, zaključio da su poslednje navedeni, nakon što su izveli sve relevantne dokaze, zaključili da je između pretka podnosioca zahteva i tužene (opštine Đakovica), kao što je gore navedeno, postignut Sporazum o naknadi, da je povučen iznos naknade, izvršena je promena nosioca prava svojine u Katastarskoj službi opštine Đakovica i time je postupak eksproprijacije završen.
53. Sud takođe želi da podseti da član 31. Ustava i član 6.1. EKLJP-a obavezuju sudove da obrazlažu svoje odluke, međutim, ovo se ne može tumačiti na način da zahteva detaljan odgovor na svaki navod (vidi, predmete ESLJP-a: *Van de Hurk protiv Holandije*, gore citiran; *Garcia Ruiz protiv Španije*, gore citiran, stav 26; *Jahnke i Lenoble protiv Francuske*, [VV], stav 81).
54. Štaviše, u ocenjivanju navoda koji se odnose na navodnu povredu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6.1 EKLJP-a, Sud smatra važnim da ponovi opšti stav da „pravda“ koja se zahteva u gore navedenim članovima nije „suštinska“, već „procesna“ pravda. U praktičnom smislu, koncept „procesne pravde“ podrazumeva: (i) mogućnost kontradiktornog postupka/načela procesne kontradiktornosti postupka; (ii) mogućnost strana da u različitim fazama postupka iznesu argumente i dokaze koje smatraju relevantnim za njihov slučaj; (iii) mogućnost efektivnog osporavanja argumenata i dokaza koje je iznela suprotna strana; i (iv) pravo da njihovi argumenti koji su, objektivno sagledani, relevantni za rešavanje slučaja, budu pravilno saslušani i razmotreni od strane redovnih sudova (vidi, između ostalog, slučaj ESLJP-a: *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španije*, br. 10590/83, presuda od 6. decembra 1988. godine, stav 68; vidi i slučajeve Ustavnog suda: KI128/19, podnosilac zahteva: *Artan Mala*, rešenje o neprihvatljivosti od 25. februara 2021. godine, stav 58; i KI22/19, podnosilac zahteva: *Sabit Ilazi*, rešenje o neprihvatljivosti od 7. juna 2019. godine, stav 42).
55. U tom smislu, Sud smatra da su u slučaju podnosioca zahteva svi gore navedeni uslovi poštovani od strane redovnih sudova. Podnosioci zahteva i dalje mogu biti nezadovoljni ishodom suđenja u njihovom slučaju, međutim, samo to nezadovoljstvo ne može da pokrene argumentovanu tvrdnju o povredi osnovnih prava i sloboda zagarantovanih Ustavom (vidi, slučaj ESLJP-a: *Mezotur-Tiszazugi Tarsulat protiv Mađarske*, br. 5503/02, presuda od 26. jula 2005. godine, stav 21).
56. Stoga, Sud utvrđuje da navodi podnosioca zahteva o povredi prava na obrazloženu odluku, zagarantovanog članom 31. Ustava i članom 6.1. EKLJP-a, kao takvi, u vezi sa povredom člana 46. Ustava, pripadaju kategoriji očigledno neosnovanih navoda na ustavnim osnovama u „odsustvu očigledne ili evidentne povrede“, kao što je propisano u pravilu 39 (2) Poslovnika.
57. Shodno tome, isti su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39 Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.7 Ustava, članom 20. Zakona i pravilima 39 (2) i 59 (2) Poslovnika, dana 22 juna 2022. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Remzije Istrefi-Peci

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani